



БИЗИМ  
ТЭГВИМ

# Гочаман халг мүүэллими

(АБДУЛЛА ШАНГИН АНАДАН ОЛМАСЫНЫН 85 ИЛЛИЖИ МҮНАСЫН ТӨИ)

төрбижэсн вэ аилэ  
төрбижэсн өсэс мөв-  
зулардаандыр.

Өсримиэни өвөөл-  
лэринидэ Тбилиси шө-  
һөришдэн Бакуя  
көчүб көлөн Абду-  
ла Шанг Бакуда  
биринчи Алексан-  
дриэски кимназија-  
да Нөриман Нөри-  
мановун иштирак ет-  
дији хусуси комис-  
сија гаршысында  
Азербайжан дили вэ  
өдөбијатиндан вэ  
методикадан өла  
гүмөтлө имтахан  
перөрөк Азербайжан  
дили мүүэллимү  
һугу газаныр. Белэ-  
диклэ, Абдулла  
Шанг 1901-чи ил-  
дөн Бакудакы 5-чи  
шөһөр мөктөбинидэ  
мүүэллимлијэ башла-  
ыр. О. Илк вахтлар  
мүүэллим вэзифэсинидэ  
ишлэјир. О өзү илк педагожи  
фаалијәтинин белэ хатырлајыр:  
«О заман мөн кэнч идим. Бирин-  
чи дәрсләрим ашагы синифләр-  
дэ олдуғундан илк педагожи төч-  
рүбәм пис печмәди, анчаг сон  
дәрсләрим јашча, бојча мөндөн  
уча вэ бојук олан сон синиф тө-  
лөбөләринэ иди... Мөктөб мүдир-  
ни Султан Мөчид Гөнијев чадан-  
лыгымы вэ төлөбөләрин надич-  
лијини нәзәр алышы олдуғун-  
дан мөни синиф өзү апарды».

1902-чи илде көркөмли маариф-  
пәрвәр К. Б. Маһмудба-  
вун мүдир олдуғу 6 синифли  
мөктөбин апа дили мүүэллим  
төјин едилмиш, 1903-чү илден  
исэ Сабунчудагы 6 синифли  
мөктөбдө апа дили дәрсләр де-  
мәјө башлајыр. Сабунчу мөктө-  
биндэ чалышдыгы илләрдө Ва-  
кы фәһләләринин агыр һөјәти-  
ны, эмәк вэ капитал арасында  
кедөн ингилаби мубаризэни, ху-  
сусилэ 1905-чи ил ингила-  
би дојушләрини өз көзлөр илэ  
көрүр. А. Шанг бир сыра өср-  
ләринидэ, хусусилэ «Араз» ро-  
манында эзилән вэ истисмар  
олунан синифи һөјәтины вэ  
мубаризэсини өз мубаһидәләри  
өсәсиндә парлаг сурәтдә төсвир  
өтмишдир. Јај истираһәтинни  
Русиянын шөһәр вэ кондләр-  
ринидэ кечирдији вахт, рус  
фәһлө вэ кондләринин һөјәти  
илэ јахындан таныш олап Јазы-  
чы Јазыр: «Русия дахиндө  
дө јохсуллар үзәриндө бу агыр  
вэ өлдүрүчү тәјизг вэ истиба-  
ды көрдүкдөн сонра 1905-чи  
ил ингилаби һәрәкәтинын  
мөһвэ вэ өһөмијәтинин даһа  
кениш дүшүнүб аналај билдим».

Беләлишлэ, пролетар Ваки-  
сынны чышгун ичтима-мәдәни  
һөјәти А. Шангин көркөмли вэ  
истеҗадлы мәдәнијәт хадими  
вэ Јазычы кимп јетишдирир.  
XX өсрин өвөөлләрин, хусусән  
1905-чи ил ингилаби дөвү  
халгын ичиндөн чыхан вэ мо-  
наль һөјәтины халга хидмәтдә  
көрөн халг мүүэллимләрини,

габагчыл маариф вэ мәдәнијәт  
хадимләринин кениш фәалијәт  
көстөрдишләр бир дөвр иди.  
Азербайжанда халг маарифини  
вэ өдбијатини иницишафында  
хусуси хидмәти олап К. Б. Зө-  
ради, Ч. Мәммәдгулузаде, Ә.  
Сабир, Ә. Һагвердијев, Р.  
Өфәндијев, Н. Нөриманов, К.  
Маһмудбајов, С. М. Гөнизаде,  
М. Маһмудбајов, Ф. Көчөрли,  
А. Сәһһәт, С. С. Ахундов, У.  
Һачыбајов вэ саир кими халг  
мүүэллимләрн сырасында А.  
Шанг дә вар иди.

А. Шанг габагчыл маариф  
хадимлери илэ биркө фәалијәт  
көстөрөрөк јени типли мөктөб-  
ләрин јарадылмасында, апа дили  
програмлары, дил вэ өдби-  
јатдан дәрсликләрнн төртин-  
биндө бојук эмәк сәрф өтмиш-  
дир.

Абдулла Шанг Азербайжанда  
Совет һакимијәтинин гөлөбө-  
сини бојук руһ јүксәклији илэ  
гаршылајыр, јени типли мөктөб-  
ләрнн төшкилтидә, халг маарифини  
инишаф етдирилмә-  
синдә јахындан иштирак едир.  
О, Бојук Октајбр социалист ин-  
гилабындан илһам аларак со-  
вет мөктөби гуручулуғида,  
програм вэ дәрсликләрнн төртин-  
би сәһәсиндө чан-башла чалы-  
шыр. А. Шанг Јазыр: «Мән  
Бојук Октајбр социалист инги-  
лабынын јаратдыгы бөхтијар  
һөјәт һаггында дүшүнүдүм зам-  
ан һөмишә көзүмүн гаршы-  
сында шаһиди олдуғум 2 лөвһә

чанлаыр; кечмиш вэ бу күн.  
Бу ики лөвһә мөндө бораны  
вэ думаны күнләрден сонра  
күнөшлн јаз сәһәринә говуш-  
муш адамларла олан бир һал  
доғуруп».

А. Шангин совет дөврүндәки  
педагожи вэ өдби фәалијәтиндә  
дә социалист ингилабынын кә-  
тирдји јениликләр, коммунизм  
гуручулуғу вәзифәләрнн, совет  
мәдәнијәтинин иницишафы, со-  
вет мөктөби вэ кәнч нәслин төр-  
бијәсн өсәс јер тутур.

Абдулла Шанг өдби јар-  
адычылыгында кәнч нәслин  
төрбијәсн мәсәләсинә бојук  
дигәт јетирмишдир. Оуну ушаг  
шөһәрлиндә балалармызы  
икидлик, горхмазлыг, чәсәрәтлик,  
бојук ишләр уғрунда мубаризә  
өтмөк руһида төрбијә өтмөк  
мәсәләләрнн өсәс јер ту-  
тур. Көрпөләрннн үчүн Јазды-  
гы «Түлкү Һәчкә кедир», «Тыг-  
тыг ханым» вэ бир сыра шөһ  
вэ лағыллары ушагларымы-  
зын төхәјјүлүнүн иницишафына  
төсир көстөрмишдир.

Абдулла Шангин «Хасај»,  
«Елогду», «Фитнә» вэ бир сыра  
башга драм өсәрләрнн, һабә-  
лә һекәјэ вэ поемалары кәнчлә-  
римизни Вәтәнә мәһәббәт, горх-  
мазлыг, достлуғу вэ јолдашылыг  
руһида төрбијә олунмаларын-  
дә вәзәсиз рол ојнамшыдыр.

Абдулла Шанг Совет һаким-  
ијәти илләрнндә мүүэллимлик  
фәалијәтинин мүүәффәғијәтлә

давам етдирмиш, мүүэллимләр  
курсунда, университетин шәрг  
факултәсиндә, апа педагожи  
институтда, Ваки мүүэллим-  
ләр семинаријасында Азербай-  
жан өдбијәти тарихиндөн, по-  
етикадан, фарс дилиндөн дәр-  
сәниш, програм вэ дәрсликнләр  
төрби өтмишдир. Апа мөктөбдә  
Фүзули, Вагиф, М. Ф. Ахундов  
вэ Сабир кими өдбијәт  
классикләрнннн һаггында дол-  
ғун мәзәмүдә мубәзирәлери Аб-  
дулла Шанг охумшыдыр.

Гочаман мүүэллим јүксәк кел-  
фијәтлн дәрсләри илэ бәрәбир  
синифдөн вэ мөктәбдән кәнар  
төдбирләр вәсәтәсиндә дө кәнч-  
ләрә ош Јахшы инсан, сифәтләр  
ашылајырды. Сәвмили драма-  
турғумуз Чәфәр Чаббарлы өз  
хатирәләрнндә дәрјәди ки, Аб-  
дулла Шангин дәрс саатларындан  
кәнар апардыгы ишләр өдби-  
јәтә олан марағымы даһа да  
артырырды. Мән һәмншә өв  
шөһәрләрннн она охујур вэ ош  
мәсләһәтләрннн дилтәјиб эмәл  
едирдим.

Мүүэллим-Јазычы А. Шанги  
Јашлылар вэ ушаглар ејни дәр-  
рәчәдә севирләр.

Абдулла Шанг һәмншә өдби  
фәалијәтиндөн артыг мүүәллим-  
лији илэ фәхр өтмишдир. О  
дәјирди: «Мәнә мүүәллимлијә  
сәрф етдијин вахты вэ енержи-  
ми өз өдби јарадычылығима  
сәрф өтмиш олса идим, бу күн  
бир чох өдби өсәрләрнн олар-  
ды,— дөјөнләр чох олмуш, ан-  
чаг мән бу күн өдби јарады-  
чылығымдан зијада мүүәллимли-  
јин илэ фәхр едирәм».

Д. МУСТАФАЈЕВА,  
педагожи елмләр һәмншәди.

Сабаһ Азербайжан маариф,  
мәдәнијәт вэ өдбијатинин  
көркөмли хадими, гочаман халг  
мүүәллими Абдулла Шанг Та-  
лыбадәнин анадан олмасынын  
85 илн тамам олур.

Абдулла Шанг Азербайжанда  
1905-чи ил ингилабынын төсир  
илә јетишмиш маарифпәрвәр  
мүүәллим вэ Јазычыларын көр-  
көмли нумәјәндәләрнндөн би-  
ридир. Оуну өдби јарадычы-  
лыгында мөктөб, мүүәллим,  
ушаг-шакирд, онларын төлим